הלכה · משנה תורה · מפרשים · שער המלך · ספר אהבה

שער המלך על משנה תורה, הלכות תפילה וברכת כהנים

רבי יצחק נוניס בילמונטי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שער המלך על משנה תורה, הלכות תפילה וברכת כהנים

רבי יצחק נוניס בילמונטי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שער-המלך-על-משנה-תורה-הלכות-תפילה-וברכת-כהנים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק יא 4
הלכה יד 4

פרק יא

הלכה יד

אבל אם מכרו ס"ת אין לוקחין בדמיו אלא ס"ת אחר כו'. כתב מרן בהל' בית הכנסת סימן קנ"ג וז"ל וכתב עוד הר"ן ז"ל אבל אם מכרו ס"ת כו' ומדאיבעיא לן בס"ת דליכ' לעלויי מכלל דפשיט' לן דבהנך דאיכ' לעלויי אסור למכרן וליקח כיוצא בהן ע"כ ורבינו הגדול מוהרי"א כתב שמדברי רבי' כו' משמע דלא קפדינן אלא שלא יורידם מקדושתן אבל לקנות כיוצא בהם שרי עכ"ל ועפ"ז כתב בשולחנו הטהור סי' ק"ד אם מותר לקנות בדמי קדושה אחת קדושה אחרת כיוצא בזה יש אוסרין ויש מתירין. וראית להרב ט"ז סק"א שהקשה על דברי מרן הללו וזה לשונו ולא אוכל להבין דעת מוהרי"א והש"ע דאי קאי מוהרי"א על ס"ת ג"כ ומתיר לקנות ס"ת אחרת קשה דהא בעיא דלא איפשיטא וקי"ל לחומרא וכמ"ש הטור י"ד הלכו' ס"ת רצ"ב וא"כ איך מדקדק מוהרי"א מדברי הטור דבשוין שרי ואי קאי מוהר"י על שאר קדושות כגון בה"כ וכיוצא אמנם בס"ת מודה דאסור וגם מ"ש הש"ע דבשאר קדושות דוקא קשה דכ"ש הוא דאפילו בס"ת דליכא לעלויי אסור כל שכן בשאר קדושות דאיכא לעלויי וכן משמע בהדיא מלישנא דתלמודא דקאמר או דלמא כיון דליכא לעלויי שפיר דמי וכמו שכתב הר"ן ותו קשה דאם איתא דבשאר קדושות שרי בשוין ובס"ת אסור א"כ היכי בעי למפשט תלמודא בעיין ממתני' דקתני מכרו ס"ת לא יקחו בהן ספרים ספרים הוא דלא הא תורה בתורה ש"ד אימא דלעולם דתורה בתורה נמי אסור ואיידי דבעי למתני ספרים לא יקחו מטפחו' כו' דכל הני בשוין שרי תנא נמי ס"ת לא יקחו ספרים ע"כ ת"ד יע"ש שהניחו בצ"ע. וע' במ"א סק"ד שכתב משם הב"ח דהר"ן והטור לא פליגי דמ"ש הר"ן דאסור למכור וליקח כיוצא בהן היינו דוקא לכתחלה אבל בדיעבד מודה דשרו והא דכתב הטור אבל איפכא להורידן מקדושתן אסור דמשמע דכיוצא בהן שרי היינו בדיעבד אם מכרו ושלא כדעת מרן שכתב יש אוסרין ויש מתירין יע"ש:

ולע"ד נראה שדברי הר"ן ז"ל נכונים ומבוארים משום דמשמע ליה שלדעת הר"ן אפילו בדיעבד אם מכרן אסור ליקח כיוצא בהן וכן מדוקדק מדבריו שכתב אסור למכרן וליקח ול"ק אסור למכרן כדי ליקח כיוצא בהן משמע דתרתי קאמר אסור למכרן ואם מכרן אסור ליקח כיוצא בהן וכן מבואר מדבריו ממ"ש בסמוך וז"ל ונ"ל דתנא הכי קתני בבא דרישא קמ"ל דכל מידי דאפשר ביה עלוי מעלי לה וסיפא דלא יקחו משום הכי לא נקטי בשוין משום דאם איתא דמותר למכור ס"ת ישן ליקח בו חדש אשמועינן ברישא דסיפא כו' ואם תמצי לומר דאסור למכור ס"ת ישן ליקח בו חדש קמ"ל דאע"פ שמכרוהו שלא

כדין מכירתן מכירה וספרים הוא דלא יקחו הא תורה בתורה שפיר דמי ומכרן קיים כו' הלכך בכל חד מגווני דבעין איצטרך לאתחולי ולמתני מכרו תורה אל יקחו ספרים וכיון דבגרועי אתחיל נקטינהו לכולהו נמי בגרוע כו' יע"ש. ולפי דברי הב"ח ז"ל שדעת הר"ן דאם מכרו בדיעבד שרי ליקח כיוצא בהן ואפילו בשאר קדושות דאיכא לעלוי א"כ איך כתב הר"ן דבכל חד מגווני דבעיין איצטרך לאתחולי כו' הא לפום חד צד דבעיין דלכתחלה אסור למכור ס"ת ישן ליקח בו חדש ומתני' דקתני מכרו כו' דיעבד שפיר איצטרך למתני בכל הני ספרים לא יקחו מטפחות הא בשוין מותר כיון דמכרו בדיעבד ולא משום איידי הוא כמ"ש הר"ן ותו דאם איתא שלדעת הר"ן ז"ל אם מכרו בדיעבד שרי בשוין א"כ אכתי תקשי ליה להר"ן ז"ל דמתניתן קשיא רישא אסיפא ואמאי נקט לה בתרי גווני דחד סתר לאידך דהא מרישא דקתני מכרו רחובה לוקחין בית הכנסת משמע דהא בשוין אפילו בדיעבד אסור דהשתא דייקינן מרישא שפיר דהא בשוין אפילו מכרו בדיעבד אסור ואע"ג בדאיכא לעלויא משמע דאפילו לכתחלה מוכרן כמ"ש מרן בסמוך לדעת הרא"ש מ"מ נקטי במתני' מכרו בדיעבד לדיוקא ולאשמועינן דבשוין אפילו בדיעבד אסור. וכן נראה שהוא דעת רש"י שכ' בד"ה דיעבד שמכרוהו כבר כדקתני מכרו תורה ומש"ה מותר ליקח בדמיו ס"ת שאם מת יקחו מהם ע"כ משמע דבכל הני דאית לעלויה אפילו מכירה דיעבד בעי לעלויי וכ"כ מרן ז"ל בכ"מ פי"א מהל' תפלה שדעת רבינו אפילו מכרו דיעבד בעי עילוייא ומ"ש המג"א ז"ל דהי"מ שכתב מרן בש"ע הוא דעת רבינו ז"ל ליתא ומעתה דברי מרן ברורים ומש"ה כתב שמדברי הטור נראה דפליג אדעת הר"ן וס"ל דבמכרו דיעבד שרי בשוין ולעולם שאף הטור ז"ל מודה דלכתחלה אסור למכרן ליקח כיוצא בהן דבהא ודאי לא פליג כדמשמע בהדיא מסוגיין וכן מדוקדקים דבריו בש"ע שכתב אם מותר לקנות בדמי קדושה כו' יש אוסרין ויש מתירין ולא כתב אם מותר למכור כדי לקנות קדושה אחרת כיוצא בה משמע דבהא ליכא פלוגתא ולא איירי אלא בהיכי שמכרו כבר דבהכי הוא דאיירי לעיל מיניה כנ"ל אמת ויציב ושלא כדעת הב"ח שכ' דבשמכרו בדיעבד ליכא מאן דאסר ודוק. ועיין בספר גו"ה כלל ר"ג מה שהקשה לדברי הר"ן אלו מההיא דפ"ק דקידושין דפרכינן התם ותני תרתי משום ביאה ופרש"י וז"ל שינה וכתב לשון דרך למתני בכולהו משום ביאה וא"כ ה"נ משום חדא דהיינו תורה לא יקחו ספרים שני לשון חמשה יע"ש. וי"ל דלא דמי דהתם דוקא דלא אשמועינן תנא בההוא חדא דנקט מידי מש"ה פרכינן דאמאי תנא תרתי אטו חדא וטפי הו"ל למינקט האשה נקנית בג' דברים דאז הו"א דאע"ג דבביאה שייך לשון דרך תנא חדא אטו תרתי משא"כ הכא דבהך חדא דהיינו תורה לא יקחו ספרים אשמועינן תנא

חידושא דתורה בתורה יקחו דבהא לא הוה שמעינן מרישא דמתני' והלכך כיון דאיכא בהך חדא חדושא תני להו אגב חדא דבהנהו אי הוה תני ספרים לא יקחו כו' לא הוה אשמועינן חידושא כלל ואפי' אי לא הוה תני אלא רישא גרידא הוה שמעינן לה דבעי עלוייא דוקא ונמצא דכולה סיפא משום חדושא דתורה בתורה לוקחין הוא דאיצטרך הילכך תני להו הכי והשתא נמי ליכא למטעי ולומר דספרים בספרים לוקחין כיון דאם יאמר הכי ק' רישא ואסיפא וכקו' הר"ן ועי' עוד מה שהקשה לדברי ה"ר אפרים שכתב הר"ן ואיידי דתני רישא ספרים לוקחין בהם תורה כו' דאמאי הוצרך לומר איידי מרישא לסיפא ואמאי ל"ק עדיפא מינה דאיידי דתנא סיפא גופא מכרו תורה לא יקחו ספרים דהא תורה בתורה ש"ד תנא נמי כולהו הני כמ"ש הר"ן יע"ש:

ולא ידעתי מאי ק"ל דאיכא למימר דהטעם דהר"א משום דתני תרתי אטו חדא כדפריך בקדושין וכקושי' הרב ז"ל לדעת הר"ן ומש"ה קאמר דכולהו הני איידי דתני רישא בכל הני רחובה לוקחין בית הכנסת תני נמי בכולהו הכי דבר וחלופו אלא ק"ל טובא לדעת הר"א ז"ל דא"כ קשה כי פריך בגמרא מהך דמכרו תורה לא יקחו בהן ספרים ספרים הוא דלא הא תורה בתורה ש"ד אמאי הוצרך לשנויי מתני' דיעבד הו"ל לשנויי לעולם דתורה בתורה נמי אין לוקחין ואיידי דתנא רישא ספרים יקחו תורה תנא נמי סיפא דבר וחילופו וצ"ע וע"ש מה שתי' הרב הנז' דס"ל להר"א דתורה בתורה אין לוקחין אפילו מכרו דיעבד ודבריו תמוהים דהרי בהדיא אמרינן מתני' דיעבד כי קא מיבעיא לן לכתחלה. ועי' מה שהקשה עוד בלשונות רבי' דף ק"ה שכל מה שהקשה יש ליישב על נקלה ואין צורך להאריך ודוק אחרי כתבי זאת מצאתי למרן הב"י בספר בד"ה סימן קנ"ד וז"ל ולפי מ"ש בסי' קנ"ג משם הר' יונה ז"ל דבעיין נקטינן לקולא ולא בעינן עלוייא אפילו המניחים בבתים ואח"כ מקדישים מותר להכניסו בס"ת אחר עכ"ד ולפי הנראה שהבין מרן ז"ל שדעת הר"י והטור ז"ל שכתב מוהרי"א דא"כ בלכתחלה נקטינן בעיין לקולא ואם הדבר כן צ"ע דנמצא הטור ז"ל סותר את עצמו ממ"ש בטי"ד סימן ע"ר וכן קשה על הש"ע ז"ל דבסימן הנזכר סעיף ט' בדין מטפחת כתב ויש מתירין והיינו דעת הר"י שכתב בבד"ה ואלו בי"ד סימן הנזכר סתם דאסור למכור ס"ת ישן כדי ליקח חדש וצ"ע: